

Сході України в міждисциплінарному вимірі: витоки, реалії, перспективи реінтеграції: зб. наук. пр. / за заг. ред. В. С. Курило, С. В. Савченко, О. Л. Караман. Старобільськ : ДЗ «ЛНУ ім. Т. Шевченка», 2017. С. 320–342.

7. Цибулько Л. Соціально-педагогічна робота з дітьми, вимушеними переселенцями, із зони воєнного конфлікту в спеціально створених містечках. *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти* : зб. наук. пр. Слов'янськ, 2016. Вип 4. С. 167–178. URL: <http://pptma.dn.ua/index.php/uk/arkhivvipuskiv/za-2016-rik/vipusk-4-2016/324-suchasni-zasobi-navchannya-inozemnojimovi-v-pochatkovij-shkoli-18>

СУТНІСТЬ ТА СПЕЦИФІКА СОЦІАЛЬНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ ВНАСЛІДОК ВІЙНИ В УМОВАХ РЕАБІЛІТАЦІЙНОГО ЦЕНТРУ

Андрій Запiтецький

Український державний університет імені Михайла Драгоманова (м. Київ)

a.o.zapitetskyi@udu.edu.ua

Науковий керівник: Оксана Міхеєва

Постановка проблеми. В умовах сьогодення важливим напрямом соціальної роботи є здійснення соціальної реабілітації. Даний напрям є актуальним та зумовив появу значної кількості інклюзивно-ресурсних та реабілітаційних центрів, діяльність яких спрямована на соціальну підтримку та інтеграцію осіб з інвалідністю.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дане питання вивчало ряд науковців та практиків соціальної роботи, а саме: Ю. Бريدніков, А. Капська, О. Кравченко, Н. Коляда, Л. Науменко тощо. Відповідно до українського законодавства одним із видів реабілітації визначено соціальну реабілітацію [5].

Мета статті. Характеристика особливостей соціальної реабілітації в умовах Центру для осіб з інвалідністю внаслідок війни.

Виклад основного матеріалу. Проблеми соціалізації та інтеграції осіб з інвалідністю внаслідок війни вимагають удосконалення реабілітаційної роботи. Останні дослідження привертають увагу науковців і практиків до основних аспектів реабілітаційної роботи, а особливо соціальної реабілітації осіб з інвалідністю.

Відповідно до Закону України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні» реабілітація осіб з інвалідністю визначено, як систему медичних, психологічних, педагогічних, фізичних, професійних, трудових, фізкультурно-спортивних, соціально-побутових заходів, спрямованих на надання особам допомоги у відновленні та компенсації порушених або втрачених функцій організму для досягнення і підтримання соціальної та матеріальної незалежності, трудової адаптації та інтеграції в суспільство, а також забезпечення осіб з інвалідністю допоміжними засобами реабілітації і медичними виробами [5].

У даному законі подано і визначення соціальної реабілітації, яку визначено як систему заходів, спрямованих на створення і забезпечення умов для повернення особи до активної участі в житті, відновлення її соціального статусу та здатності до самостійної суспільної і родинно-побутової діяльності шляхом соціально-середовищної орієнтації та соціально-побутової адаптації, задоволення потреби в забезпеченні допоміжними засобами реабілітації [5].

Відповідно до Типової програми реабілітації інвалідів, яка затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 8 грудня 2006 р. № 1686, соціальна реабілітація передбачає пристосування меблів, установа обладнання для адаптації житлових приміщень; навчання основних соціальних навичок; соціально-побутовий патронаж; працетерапію [2].

Соціальна реабілітація осіб з інвалідністю внаслідок війни є складним і багатограним процесом, який спрямований на допомогу цим особам у відновленні повноцінного життя, інтеграції в суспільство та підтримці їхньої автономії. Особливості цього процесу в умовах реабілітаційного центру можуть бути розглянуті з різних аспектів та носять комплексний характер.

В умовах реабілітаційних центрів забезпечується медичний аспект. Реабілітаційні центри надають спеціалізовані медичні послуги для відновлення фізичного та психічного здоров'я. Це може включати фізіотерапію, ерготерапію, психологічну підтримку та інші медичні процедури, спрямовані на покращення фізичного стану та психологічної стабільності особи з інвалідністю.

Також в межах реабілітаційного центру забезпечується психологічний аспект реабілітації. Особи з інвалідністю внаслідок війни часто стикаються з травматичними подіями, що впливають на їхній психічний стан. Реабілітаційні центри забезпечують професійну психологічну допомогу, зосереджуючись на подоланні травми, розвитку стійкості та підтримці емоційного балансу такої особи.

Не менш важливим напрямом роботи реабілітаційних центрів є соціальна реабілітація. Соціальна реабілітація передбачає допомогу в інтеграції в суспільство. Реабілітаційні центри сприяють навчанню соціальних навичок, підтримці контактів із сім'єю та друзями, а також роботі в групах для розвитку комунікаційних навичок і взаємодії з іншими людьми.

Важливим є професійним напрям діяльності реабілітаційних центрів. Реабілітаційні центри можуть надавати підтримку у професійному розвитку, включаючи навчання новим навичкам, консультування щодо кар'єри та допомогу в працевлаштуванні. Це важливий крок у відновленні незалежності та активної участі особи з інвалідністю в суспільному житті.

Особи з інвалідністю внаслідок війни можуть потребувати юридичної допомоги для захисту своїх прав та забезпечення пільг. Тому реабілітаційні центри часто співпрацюють з юристами, щоб надавати таку допомогу [1, с. 109].

Соціальна реабілітація осіб з інвалідністю є процесом, спрямованим на відновлення та зміцнення соціальних навичок, психологічного благополуччя, а також підвищення здатності до незалежного життя і участі в суспільстві. Це

багатогранний підхід, що об'єднує різні аспекти допомоги людям з інвалідністю, з урахуванням їхніх індивідуальних потреб та можливостей.

У межах реабілітаційного центру здійснюється психологічний напрям, що передбачає роботу з психологами і психотерапевтами, що допомагають людям з інвалідністю подолати емоційні та психічні труднощі, які можуть виникати внаслідок травм чи захворювань. Це може включати терапію, групову роботу, підтримку в подоланні страхів і тривоги.

Важливим аспектом роботи реабілітаційних центрів є здійснення соціальної адаптації. Цей аспект зосереджений на допомозі особам з інвалідністю у взаємодії з оточенням, розвитку соціальних навичок, налагодженні відносин з іншими людьми, а також участі їх в громадському житті. Це також може включати навчання незалежності в побуті та взаємодії з соціальними інституціями.

Забезпечення професійної реабілітації теж включене в аспекти роботи реабілітаційних центрів. Важливим елементом соціальної реабілітації є допомога в професійному розвитку, навчання новим навичкам, сприяння працевлаштуванню та розвитку кар'єри. Реабілітаційні центри часто співпрацюють із професійними тренерами, щоб надати відповідне навчання і консультування.

Соціальна реабілітація включає допомогу в отриманні прав та пільг, які належать особам з інвалідністю. Це може бути пов'язано з правовими питаннями, які стосуються соціального забезпечення, пільг, працевлаштування, освіти тощо.

Реабілітація також включає роботу з родинами та громадами, допомагаючи їм краще розуміти потреби осіб з інвалідністю та надавати їм підтримку. Це може бути навчання родичів, організація заходів у громаді, сприяння розвитку мережі підтримки, розвиток освітніх та соціальних програм, сімейну терапію.

Соціальна реабілітація є важливим інструментом для інтеграції осіб з інвалідністю в суспільство, сприяючи їхній автономії, незалежності, а також підвищенню якості життя. Її специфіка полягає в індивідуальному підході та орієнтації на потреби кожної людини, забезпечуючи багаторівневу підтримку та створюючи умови для особистого зростання і розвитку.

У сукупності, соціальна реабілітація в реабілітаційних центрах створює комплексну систему підтримки, яка допомагає особам з інвалідністю внаслідок війни відновити життя, повернути самостійність та знайти нові можливості для особистого та професійного розвитку.

Висновки і перспективи подальших досліджень. У висновках про сферу соціальної реабілітації варто підкреслити важливість комплексного підходу та індивідуалізації, а також окреслити перспективи подальших досліджень, які допоможуть покращити процес реабілітації та результати для осіб з інвалідністю. Загалом, перспективи подальших досліджень у сфері соціальної реабілітації спрямовані на покращення якості життя осіб з інвалідністю та забезпечення їхньої повної інтеграції в суспільство. Ефективна

соціальна реабілітація має враховувати багатогранність потреб і можливостей людей, застосовуючи комплексний та індивідуалізований підхід.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бриндіков Ю. Л. Реабілітація як сфера професійної діяльності майбутніх фахівців соціальної сфери. *Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти*. 2017. Вип. 17. С. 106–110. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ozfm_2017_17_31 (дата звернення: 20.04.2024)
2. Державна типова програма реабілітації інвалідів. *Урядовий портал : Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/58079892> (дата звернення: 20.04.2024)
3. Кравченко О. Соціально-психологічна реабілітація студентської молоді як завдання закладу вищої освіти. *Partnerships for Social Change: 20 Years of Experience : Proceedings of International Scientific and Practical Conference, Devoted to the 20th Anniversary of Canada-Ukraine “Reforming Social Services” Project (1999–2003), Lviv, 24–26 October, 2019*. Lviv, 2019. С. 38–41. URL: https://static.wixstatic.com/ugd/6235c0_8b17b6b9f6364b7e9d9c588b0a8230c9.pdf
4. Міхеєва О. Ю. Соціальна педагогіка : курс лекцій. Київ : Компринт, 2022. 558 с.
5. Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні : Закон України від 06.10.2005 р. № 2961-IV : редакція від 01.010.2024, підстава 3460-IX. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2961-15#Text> (дата звернення: 21.04.2024).

ДІЯЛЬНІСТЬ ЦЕНТРУ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДІТЕЙ ЯК ЗАКЛАДУ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ

Аліна Мак

*Комунальний заклад «Центр соціально-психологічної реабілітації дітей»
Полтавської обласної ради,
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
alinamak1508@gmail.com*

Науковий керівник: *Галина Котломанітова*

Постановка проблеми. Повномасштабне вторгнення РФ в Україну стало викликом для всіх сфер – не витятком стала і соціальна, яка опікується вразливими, малозахищеними та незахищеними категоріями населення. В умовах соціально-політичних перетворень та ведення на території України військових дій, проблема сирітства та захисту прав дітей є однією з ключових проблем суспільства. Збільшилась чисельність дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, дітей-сиріт, які потребують соціально-